

Bez kvalitných dát nie je možné robiť dobré rozhodnutia

Martin Suchanský, Martina Ondrušová

¹Pharm-In, spol. s r. o., Bratislava

Úvod: Údaje o zdravotnej starostlivosti v SR sú alebo boli v minulosti čiastočne dostupné z nasledovných zdrojov: Ministerstvo zdravotníctva SR (MZSR), Národné centrum zdravotníckych informácií (NCZI), zdravotné poisťovne (ZP) a Štatistický úrad SR (ŠUSR). Analýzou dostupných dát je v obmedzenom rozsahu možné odhadnúť nielen priame a nepriame náklady na zdravotnú starostlivosť (ZS) pri zvolenom ochorení, ale aj početnosti unikátnych pacientov podľa viacerých zvolených kritérií a disagregácií, avšak aktuálne dostupné zdroje sa vo všeobecnosti vyznačujú rôznymi závažnými kvalitatívnymi aj kvantitatívnymi nedostatkami a v neposlednej miere neochotou sprístupňovať akékoľvek údaje potrebné pre naplnenie legislatívnych opatrení.

Metodika: Historický súhrn aktivít zo strany štátnych inštitúcií o sprístupnenie národných zdravotníckych dát z časového hľadiska od roku 2011 až po súčasnosť, všeobecný stav prístupu k údajom v rezorte zdravotníctva v SR, metodika a tiež obmedzenia jednotlivých zdrojov sa spracovali na základe praktických skúsenosti pri získavaní údajov pre farmakoekonomické (FE) analýzy.

Výsledky: Na Slovensku je dlhodobým problémom transparentnosť, kvalita aj kvantita informácií o zdravotnej starostlivosti pacientov. V roku 2011 prišlo NCZI s návrhom projektu eHealth, pre vytvorenie centralizovaného úložiska dát, ktorého výsledkom malo byť zásadné zlepšenie situácie zberu a prístupnosti údajov v celom rezorte zdravotníctva. Hoci bol projekt eHealth koncom decembra 2015 odovzdaný do prevádzky ako funkčný, podľa správy Najvyššieho kontrolného úradu SR (z marca 2019) bol v praxi nepoužiteľný. Identifikovali sa nedostatky v oblasti riadenia a schvaľovania projektov, ako aj neúmerne sa zvyšujúce dodatočné investície (v miliónoch Eur). V priebehu rokov pretrvávali problémy s kvalitou údajov, oneskorenou aktualizáciou, duplicitami, nepresnosťami a konfliktmi medzi jednotlivými zdrojmi. Druhá polovica roku 2019 priniesla citeľnú snahu o nápravu situácie v podobe postupného zverejňovania aspoň čiastočných údajov aj pre účel možnosti pripomienkovania zo strany odbornej verejnosti a následnej promptnej opravy údajov zo strany poskytovateľov (aj v hláseniach do nadnárodných štatistík). Od výskytu vírusu SARS-CoV-2 na území SR sú však obdobné aktivity prerušené alebo nepostrehnuteľné. Momentálne aktívny projekt eZdravie je v súčasnom stave pre potreby identifikácie počtu pacientov alebo zdravotníckych nákladov stále nepoužiteľným zdrojom informácií.

NCZI ako primárny zdroj informácií pre potreby FE analýz zverejňuje informácie naďalej aj pôvodným spôsobom, tzn. v podobe výstupov z „Registrov“ a „Tematických štatistických výstupov“. Hlavnými nedostatkami týchto výstupov sú problémy s podhlášenosťou prípadov, duplicitami vo výkazoch, chybami v dátach, statickosťou údajov vo výstupoch, ako aj úplnou nefunkčnosťou niektorých registrov. Bývalá sekcia MZSR - Inštitút zdravotnej politiky (IZP) - ako jediný zverejnil časť údajov o spotrebe produktov ZS a ústavnej ZS v podobe disagregovaných dát. Tento prístup umožnil odbornej verejnosti ďalšiu prácu s informáciami, napr. ľubovoľné agregovanie počtu poistencov, resp. nový rozmer analýz v podobe identifikácie spotreby liekov v jednotlivých líniiach liečby. Po zrušení sekcie IZP v júni 2020 sa odstránila webová stránka, ktorá údaje zverejňovala, a taktiež boli čiastočne vymazané údaje publikované priamo MZSR. Po zániku IZP nie sú odbornej verejnosti dostupné ani aktualizácie IZP dátových setov publikovaných v minulosti. V SR aktuálne figurujú tri zdravotné poisťovne (ZP). VŠZP, ako jediná, poskytuje údaje o nákladoch na ZS a ojedinele aj o počtoch poistencov so špecifickými parametrami. Ďalšie dve ZP pre ich súkromný charakter takéto informácie neposkytujú. Najväčšia snaha o transparentnosť, dostupnosť a kvalitu údajov je postrehnuteľná zo strany ŠUSR, a to v podobe podrobných metodík, ako aj aktívnej realizácie myšlienky tzv. open data (napr. cez moderné

API). Niektoré výstupy však obsahujú údaje zaťažené špecifickými problémami ako sú napr. nekonzistentné návyky pri kódovaní ochorení ako príčiny smrti v LoPM.

Záver: Analýza detailne hodnotí a sumarizuje stav prístupu k údajom v rezorte zdravotníctva v SR. Získané poznatky môžu pomôcť pri orientácii v dostupných zdrojoch a uľahčiť voľbu najvhodnejšieho zdroja pri farmakoeconomických analýzach. Zároveň však poukazuje na dôležitosť kvalitných, transparentných a aktuálnych databázových systémov v zdravotnom sektore SR.